

اولین همایش ملی معماری، مرمت، شهرسازی و محیط زیست پایدار ۲۸- شهریور ۱۳۹۲

نقش و جایگاه خلاقیت در طراحی فضاهای عمومی

مورد مطالعه: بوستان آب و آتش

^۱ اکبر رحمتی*، ^۲ ولی اله ربیعی فر، ^۳ ساسان زارعی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه شهید بهشتی*

^۲ کارشناس ارشد شهرسازی دانشگاه هنر تهران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری دانشگاه هنر تهران

Email: a.rahmati_ir@yahoo.com

چکیده

امروزه خلاقیت به عنوان یکی از محورهای مهم و اثرگذار در طراحی فضاهای شهری محسوب می شود. بنابراین طراحان و معماران در طراحی فضاهای شهری باید به گونه عمل کنند، که شرایط زندگی و زیستن در آن همواره از نظم، هویت و زیبایی لازم برخوردار باشد. لذا از آنجاییکه امروزه در طراحی فضاهای عمومی نقایص زیادی مشاهده می شود، می توان با استفاده از الگوهای طراحی بومی و ایرانی - اسلامی، فضاهای زشت و نه چندان مطلوب شهری را به محیطی سرزنده، جذاب و سرگرم کننده برای عموم مردم تبدیل کرد. از نمونه ها بارز ایجاد چنین فضاهایی می توان از بوستان آب و آتش در شمال مجموعه تفریحی اراضی عباس آباد تهران نام برد. این طرح به عنوان نمونه ای از طرح های خلاقانه بشمار رفته و نیز حرکتی قابل توجه و گامی مثبت و رو به جلو در عرصه طراحی منظر شهری محسوب می شود. چنانچه در طراحی این بوستان از عناصر مختلف و متنوعی استفاده شده که در نوع خود بی نظیر است. بنابراین در مقاله حاضر سعی بر آن شده است تا با روش توصیفی به تبیین مفاهیم موضوعه خلاقیت و نحوه بکارگیری آن در طراحی فضاهای عمومی پرداخته شود. سپس نمونه هایی از بکارگیری خلاقیت در رابطه با عناصر بکاررفته در طرح بوستان آب و آتش، تحلیل شده است. نتایج حاصل از پژوهش بیانگر این موضوع است که در طراحی فضاهای عمومی، با بکارگیری خلاقیت

در طراحی و استفاده از الگوهای ایرانی- اسلامی و بومی می توان فضاهایی جذاب، زیبا و با حس تعلق و هویت قوی مکانی ایجاد کرد.

واژگان کلیدی : فضاهای عمومی، خلاقیت، هویت، بوستان آب و آتش

مقدمه

شهر به عنوان عالی ترین تجلی گاه زندگی جمعی، همواره در معرض اعمال سلیقه های خلاقانه و گاه ناهماهنگ معماران و طراحان شهری بوده است. چنانچه مامفورد^۱ معتقد است که در شهر روابط اولیه زیادی وجود دارد که منجر به نوآوری های اجتماعی و خلاقیت در زندگی می شود. از نظر وی شهر زندگی شهری دارای خلاقیت بوده و شهر محل تجلی تمدن است که طی قرن ها، نوآوری های زیادی را پدید آورده است. علاوه بر این ریچارد فلوریدا معتقد است شهر ها ظرف بروز خلاقیت هستند که همیشه چرخ های حرکت، تمرکز و هدایت انرژی خلاق بشر بوده اند. (کلانتری، ۱۳۹۱: ۷۴) لذا بکارگیری خلاقیت در طراحی عناصر فضاهای شهری از اهمیت بسزایی برخوردار است و بی توجهی به این موضوع، کاهش کیفیت فضاها را در پی خواهد داشت، چنانچه امروزه توجه صرف به جنبه کمی طراحی فضا و نگاه تک بعدی به آن، سبب کاهش کیفیت اغلب فضاهای عمومی شده است. در صورتی که فضاهای عمومی افزایش با میزان جذابیت خود و اثرگذاری بر ذهن انسان می توانند شادابی و سرزندگی در شهرها و محلات آن را تأمین کنند. (رهنمایی و اشرفی، ۱۳۸۶: ۲۸) چنانچه طراحان در شرایط رقابت جهانی فضاها جهت کسب سهم بیشتر از سرمایه ها، استعدادها، خلاقیت ها و توجه جامعه بین المللی، سرزندگی را به عنوان ابزار مؤثری جهت ارتقاء توان رقابتی فضاها تلقی می نمایند. لذا از آنجاییکه در طراحی فضاهای عمومی نقایص زیادی مشاهده می شود، می توان با بکارگیری خلاقیت و استفاده از الگوهای طراحی بومی و ایرانی - اسلامی، فضاهای زشت و نه چندان مطلوب شهری را به محیطی سرزنده، جذاب و سرگرم کننده برای عموم مردم تبدیل کرد. هدف این پژوهش نیز بررسی اجمالی مفاهیم خلاقیت در طراحی فضاهای عمومی است. لذا در تحقیق حاضر سعی شده است تا با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و به صورت موردی، عناصر مورد استفاده در بوستان آب و آتش به علت بکارگیری خلاقیت در طراحی آنها مورد بررسی تحلیل قرار گیرند.

مفاهیم و ادبیات تحقیق

^۱ . Lewis Mumford